

Slaugos suvokimas COVID-19 pandemijos sąlygomis

Parengė Michailas Aizenas, Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijų centras,

Pagal Shu-Ching Chen, Yeur-Hur Lai, Shioh-Luan Tsay. Nursing Perspectives on the impacts of COVID-19. JNR Nursing Research, 2020 (https://journals.lww.com/jnr-twna/fulltext/2020/06000/nursing_perspectives_on_the_impacts_of_covid_19.2.aspx)

Pirmasis koronaviruso (COVID-19) infekcijos atvejis buvo užregistruotas 2019 m. gruodį Kinijos mieste Uhane. 2020 m. rugsėjo 29 d. pasaulyje buvo užregistruota 33 249 563 patvirtintų ligos atvejų ir 1 000 040 mirčių nuo šios ligos. Lietuvoje per šį laiką buvo užregistruota 4587 COVID-19 atvejai, mirė 92 asmenys. Greitas ir sunkiai kontroliuojamas COVID-19 plitimas, taip pat (potencialiai) didelis mirtingumas nuo COVID-19 sukeltos pneumonijos ir kitų komplikacijų nulėmė dabartinę pandemijos krizę, kuri daro didžiulį poveikį sveikatai, ekonomikai ir socialiniam gyvenimui visame pasaulyje. COVID-19 viruso sukeltos sunkios pneumonijos gydymui reikia didžiulių medikų pajėgų ir sveikatos priežiūros išteklių, todėl visame pasaulyje labai padidėjo sveikatos priežiūros įstaigų darbo krūvis ir net kilo pavojus joms sužlugti. Prisdėjo dar ir tai, kad apie virusą žinoma gana nedaug, nors pasaulyje ir vyksta labai intensyvūs šio viruso tyrimai, nepaisant to, kad jau pandemijos sąlygomis gydymo įstaigoms teko pertvarkyti infekcijų kontrolės ir saugos sistemas bei įveikti apsaugos priemonių ir medicininės įrangos tiekimo logistikos problemas.

Medikai pirmieji akis į akį susidūrė su sudėtinga medicinine ir vadybine situacija. Ją sunkino tai, kad pandemijos pradžioje žinios apie viruso biologiją ir plitimo kelius buvo menkos, vargino nuolatinė fizinė ir psichologinė įtampa, susijusi tiek su situacijos naujumu, tiek su darbo trukmės, organizavimo, logistikos problemomis.

Slaugytojai yra priešakinė sveikatos priežiūros darbuotojų linija, jie dirba ligininėse, ilgalaikio gydymo įstaigose, slaugos namuose, mokyklose, bendruomenėse, valstybinėse sveikatos priežiūros institucijose. Daugialypis slaugytojų vaidmuo ypač svarbus COVID-19 pandemijos akivaizdoje. Šis vaidmuo ir slaugytojų funkcijos apima penkias sritis.

Pirmoji sritis – asmenų, priklausančių didelės rizikos grupei, sveikatos mokymas, patikros užtikrinimas ir parama gyventojams. Sveikatos mokymas turi apimti infekcijų prevencijos strategijas (pvz., reguliarių rankų plovimą; vengimą liesti akis, nosį ir burną; grupinių renginių vengimą) ir ankstyvų ligos požymių aptikimą (kvėpavimo takų pažeidimo simptomai, kosulys, karščiavimas ir raumenų skausmas). Patikros tarnybos tikrina asmenis dėl galimų infekcijų, o paramos funkcijos tikslas – sutelkti dėmesį į emocinės paramos izoliuotiems dėl COVID-19 suteikimą (Jernigan % CDC COVID-19 Response Team, 2020; Patel, Jernigan & 2019-nCoV CDC Response Team, 2020).

Antroji sritis – tai hospitalinių infekcijų prevencija ir stebėjimas. Vykdydami hospitalinių infekcijų prevenciją, slaugytojai stebi įtariamus atvejus (ligos istorijoje registruoja kontakto keliones); įdiegia standartines saugos procedūras (rankų higieną, kvėpavimo takų higieną, asmeninės apsaugos priemones, injekcijų saugumą, vaistų laikymą ir tvarkymą, dezinfekciją); moko pacientus, jų šeimos narius ir sveikatos priežiūros įstaigų personalą (Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2016). Be to, slaugytojai įgyvendina izoliacijos ir stebėjimo priemones, naudojamas izoliacijos metu (naudodamos mobilias buvimo vietas aptikimo sistemas), tiekia atsargas (reikmenis) [izoliuotiesiems], vertina šių asmenų karščiavimo ir kvėpavimo takų pažeidimo simptomus, taip pat užtikrina emocinę paramą privalomai karantinuojamiems namuose asmenims (Jernigan % CDC COVID-19 Response Team, 2020; Patel, et al., 2020).

Trečioji sritis – tai reikalingų pasirengimo ir atsargumo priemonių įgyvendinimas slaugos namuose ir ilgalaikio gydymo ir (arba) globos įstaigose. Šių įstaigų pacientai ypač pažeidžiami infekcijų, todėl tie, kas kontaktavo su užsikrėtusiais COVID-19 asmenimis, turi didelę tikimybę susirgti sunkia COVID-19 infekcija ir net numirti.

Todėl pandemijos metu šiose įstaigose slaugytojams labai svarbu organizuoti saugią ir prevenciją užtikrinančią slaugą. Šių įstaigų gyventojų ir pacientų slaugos planai turi apimti susirgusių asmenų greitą identifikavimą ir gydymą, saugios lankymo politikos, ribojančios lankytojų skaičių, parengimą, saugios aplinkos sukūrimą, skubaus mokymo organizavimą, taip pat tinkamą nedarbingumo atostogų suteikimo sveikatos priežiūros darbuotojams politiką (CDC, 2020).

Ketvirtoji sritis – pacientų su imunodeficitu ar sergančių įvairiomis lėtinėmis ligomis, tokiomis kaip lėtinė obstrukcinė plaučių liga ar piktybiniai navikai, slauga. Šiems asmenims COVID-19 sukelia kur kas didesnę riziką nei kitiems gyventojams. Siekiant išvengti infekcijos, sergantieji piktybiniais navikais, ypač hematologiniais piktybiniais navikais, kurie yra gydomi chemoterapija, taip pat pacientai, kuriems taikoma imunosupresinė terapija ar kaulių čiulpų transplantacija, turi būti ypač gerai apmokyti ir slaugomi. Svarbi slaugytojų funkcija – pacientų mokymas savisaugos strategijų (*American Society of Clinical Society*, 2020; CDC, 2020).

Penktoji sritis – tai užsikrėtusiųjų COVID-19, kurių būklė yra sunki ar kritinė, slauga. COVID-19 gali sukelti sunkią pneumoniją, pažeisti kraujagysles ir sukelti sunkias komplikacijas bet kurios amžiaus grupės asmenims, tačiau didžiausia rizikos grupė yra vyresnio amžiaus asmenys ir asmenys su imunodeficitu. Todėl svarbu užtikrinti skubią ir intensyvią slaugą tiems užsikrėtusiems asmenims, kurie turi simptomų, ypač tiems, kurių būklė sunki. Kad neužsikrėtų sveikatos priežiūros darbuotojai, būtina užtikrinti visišką jų apsaugą naudojant atitinkamas asmens apsaugos priemones. Intensyvios slaugos pajėgumai yra ypač svarbūs darbuotojams, taip pat ir turimai įrangai. Intensyviosios slaugos skyriuose slaugos personalas užtikrina tiesioginę gyvybę palaikančią slaugą ir padeda pacientams pasveikti nuo COVID-19 sukeltos pneumonijos, taip pat užtikrina psichologinę pagalbą pacientams, patiriantiems paniką ar stresą (Jin et al., 2020; Lai et al., 2020; Liew, Siow, McLaren & See, 2020).

Būtina užpildyti žinių spragas

Kadangi COVID-19 yra naujai atsiradusi liga, veiksminga vakcina ir gydymo metodai dar tik kuriami. Todėl, spręsdami su šia nauja liga susijusias problemas, slaugos darbuotojai susiduria su potencialia infekcijos rizika, taip pat su dėl darbo kylančiu nerimu bei psichikos sveikatos problemomis (Khalid, Khalid, Qabajah, Barnard & Qushmaq, 2016). Siekiant apsaugoti sveikatos priežiūros įstaigų slaugos personalą, dirbantį su sergančiais COVID-19, svarbu pasitelkti naujausias žinias. Slaugos paslaugų teikėjai turi būti informuojami apie pavojus, susijusius su infekcijomis, įskaitant tinkamą apsaugos priemonių naudojimą, tinkamą asmens higieną ir aplinkos apsaugos priemones (Aldohyan, et al., 2019).

Aprūpinimas asmens apsaugos priemonėmis

Greitas COVID-19 plitimas yra pasaulinio masto iššūkis, ypač užtikrinant tinkamą sveikatos sistemos aprūpinimą apsaugos priemonėmis. Liga plinta daugiausia per iškvėpiamus aerozolių. Nepakankama asmens apsauga (veido kaukės, pirštinės, nelaidūs apsiaustai ir akių apsauga) sąlygoja profesinį užsikrėtimą ir susirgimą (Kilmarx et al., 2014). Ankstesnių tyrimų duomenimis, buvusiu infekcinių įvykių metu ligoninėse ir kitose sveikatos priežiūros institucijose trūko asmens apsaugos priemonių ir medicininių atsargų (Lautenbach, Saint, Henderson & Harris, 2010; Rebmann, Wilson, LaPointe, Russel & Moroz, 2009). Produkcijos gamyba ir pirkimai yra esmingai svarbūs saugumui darbo vietose užtikrinti.

Politika ir strategija, siekiant išvengti personalo trūkumo

Užkrečiamųjų ligų, tokių kaip COVID-19, protrūkiams sveikatos priežiūros paslaugų teikėjams ir slaugos darbuotojams išryškino saugumo problemas. Trūkti personalo infekcinių ligų protrūkio metu gali dėl neapibrėžtumų, susijusių su gyvybei pavojingos infekcijos šaltiniais, ir infekcijos paplitimo tarp sveikatos priežiūros

personalo (Musau, Baumann, Kolotylo, O'Shea & Bialachowski, 2015). Vyriausybės, sveikatos priežiūros ir slaugos administravimo politika gali sustabdyti greitą COVID-19 plitimą, taikant infekcijų kontrolę, asmens apsaugos priemonių naudojimą ir izoliuojant infekuotus asmenis. Šios ir kitos priemonės gali apsaugoti sveikatos priežiūros įstaigų personalą. Slaugos administratoriai ir klinicistai taip pat atlieka svarbų vaidmenį, kuriant ir palaikant veiksmingą, apsaugančią nuo infekcijų aplinką ir strategijas. Išmokų ir paskatų politika taip pat gali būti naudojama, siekiant sulaikyti personalą darbe infekcijų protrūkio metu (Stone, Clarke, Cimiotti & Correa-de-Araujo, 2004).

Psichologinė ir socialinė pagalba pacientams ir darbuotojams

Naujų infekcinių ligų, tokių kaip COVID-19, protrūkių metu netikrumas, nerimas ir panika plinta greitai keičiantis situacijai, ypač kai liga dar nėra kontroliuojama. Parama sergantiems, izoliuotiems asmenims, taip pat sveikatos priežiūros darbuotojams yra labai svarbi. Taip pat labai svarbi politika ir strategija, nukreipta į konfliktų, kylančių dėl diskriminacijos ir izoliavimo, mažinimą. Gyvybiškai svarbu išanalizuoti psichologinį stresą ir socialines grėsmes, kurias šio protrūkio metu patiria sveikatos priežiūros specialistai bei slaugos darbuotojai. Gilesnis slaugos darbuotojų ir sveikatos priežiūros specialistų percepcijų, streso ir nerimo suvokimas suteiks labai svarbios informacijos, kurią administracinė sistema galės panaudoti sveikatos priežiūros specialistų paramai būsimų protrūkių metu.